

МІЖНАРОДНИЙ ЄВРОПЕЙСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ
«ЄВРОПЕЙСЬКА МЕДИЧНА ШКОЛА»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор ННІ «ЄМШ»

А. Александріна

2022 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ЕПІДЕМІОЛОГІЯ ТА ПРИНЦИПИ ДОКАЗОВОЇ МЕДИЦИНИ

Підготовки	другого (магістерського) рівня
Галузі знань	22 «Охорона здоров'я»
Спеціальності	222 «Медицина»

РОЗРОБЛЕНО ТА ВНЕСЕНО: Навчально-науковий інститут «Європейська медична школа», кафедра клінічних дисциплін з курсами внутрішніх хвороб, хірургії, педіатрії, акушерства і гінекології

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: Доан С.І. д.м.н., професор кафедри клінічних дисциплін з курсами внутрішніх хвороб, хірургії, педіатрії, акушерства та гінекології, Мойсеева Г.В. д.м.н., професор кафедри клінічних дисциплін з курсами внутрішніх хвороб, хірургії, педіатрії, акушерства та гінекології.

Схвалено на засіданні кафедри клінічних дисциплін з курсами внутрішніх хвороб, хірургії, педіатрії, акушерства і гінекології Протокол № 1 від «23» 08 2022 року

Завідувач кафедри

Бабенков Г.Д.

Затверджено на засіданні Вченої ради ННІ «Європейська медична школа»

Протокол № 1 від «29» 08 2022 року.

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 3,0	Галузь знань 22 Охорона здоров'я	Нормативна
Модулів – 1	Спеціальність 222“Медицина”.	Рік підготовки
Змістових модулів – 1		6-й
		Семестр
Загальна кількість годин – 90		12-й
	Освітньо-кваліфікаційний рівень: магістр	Лекції
		-
		Практичні
		50 год.
		Самостійна робота
		40 год.
		Вид контролю:
		Диференційний залік

1. Мета навчальної дисципліни

«Епідеміологія та принципи доказової медицини» є формування у студентів наукових знань з доказової медицини, а також набуття практичних навичок та умінь, які необхідні у професійній медичній діяльності, котрими повинен оволодіти лікар. Навчальна дисципліна «Епідеміологія та принципи доказової медицини» впливає із цілей освітньо-професійної програми підготовки випускників медичного закладу вищої освіти.

2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни:

1. Успішне опанування навчальних дисциплін «Медична біологія», «Медична та біологічна фізика», «Медична інформатика», «Медична хімія», «Біологічна та біоорганічна хімія», «Анатомія людини», «Гістологія, цитологія та ембріологія», «Фізіологія», «Мікробіологія, вірусологія та імунологія», «Безпека життєдіяльності; основи біоетики та біобезпеки», «Патоморфологія», «Патофізіологія», «Фармакологія», «Пропедевтика внутрішньої медицини».

2. Вміння самостійно застосовувати знання з медичної біології, Медичної та біологічної фізики, медичної інформатики, медичної хімії, біологічної та біоорганічної хімії, анатомії людини, гістології, цитології та ембріології, фізіології, мікробіології, вірусології та імунології, безпеки життєдіяльності; основи біоетики та біобезпеки, патоморфології, патофізіології, фармакології, пропедевтики внутрішньої медицини та ін. дисциплін для рішення конкретних науково-практичних задач; працювати з науковою та науково-методичною літературою.

3. Володіння елементарними навичками системного аналізу.

3. Анотація навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна «Епідеміологія та принципи доказової медицини» є складовою циклу підготовки фахівців освітнього рівня «Магістр» за освітньою програмою «Медицина».

Навчальна дисципліна «Епідеміологія та принципи доказової медицини» навчає студентів бути в курсі найбільш ефективних та безпечних методів діагностики і лікування, приймати рішення з урахуванням найкращих сучасних доказових даних, забезпечити найбільш

ефективне і об'єктивне прийняття рішень у лікуванні хворого.

4. Завдання (навчальні цілі):

- 1) знати про існуючу ієрархію клінічних досліджень за достовірністю їх результатів;
- 2) вміти знаходити і застосовувати на практиці найбільш достовірні дані;
- 3) вміти правильно сформулювати клінічні питання;
- 4) вміти застосовувати клінічні рекомендації для прийняття правильного рішення стосовно піклування про здоров'я специфічних клінічних умовах;
- 5) вміти ефективно застосовувати на практиці стандарти медичної допомоги і протоколи ведення хворих;
- 6) дати студентам можливість знайти і використати при прийнятті клінічних рішень науково обґрунтовані результати, отримані в ході коректно проведених клінічних досліджень, підвищити точність прогнозу результатів лікарських втручань;
- 7) зробити більш ефективними процеси прийняття клінічних рішень у лікуванні хвороб;
- 8) вміти оцінювати доказову силу рекомендацій у відповідності до їх класу та рівня доказовості.

Навчальна дисципліна «Епідеміологія та принципи доказової медицини» формує засади для подальшого вивчення студентом клінічних дисциплін та вміння застосовувати клінічне мислення для подальшого навчання та у професійній діяльності.

Згідно вимог Стандарту вищої освіти України (другий (магістерський) рівень вищої освіти, галузь знань 22 «Охорона здоров'я», спеціальність 222 «Медицина») дисципліна «Епідеміологія та принципи доказової медицини» забезпечує набуття студентами наступних **компетентностей**:

Загальні компетентності(ЗК)	
ЗК-1	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
ЗК-2	Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
ЗК-3	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
ЗК-4	Знання та розуміння предметної галузі та розуміння професійної діяльності.
ЗК-5	Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.
ЗК-6	Здатність приймати обґрунтовані рішення.
ЗК-7	Здатність працювати в команді.
ЗК-8	Здатність до міжособистісної взаємодії.
ЗК-10	Здатність використовувати інформаційні і комунікаційні технології.
ЗК-11	Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.
ЗК-12	Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків.
Фахові компетентності(ФК)	
ФК-1	Здатність збирати медичну інформацію про пацієнта і аналізувати клінічні дані.
ФК-2	Здатність до визначення необхідного переліку лабораторних та інструментальних досліджень та оцінки їх результатів.
ФК-6	Здатність до визначення принципів та характеру лікування та профілактики захворювань.
ФК-11	Здатність розв'язувати медичні проблеми у нових або незнайомих середовищах за наявності неповної або обмеженої інформації з урахуванням аспектів соціальної та етичної відповідальності.
ФК-13	Здатність до проведення санітарно-гігієнічних та профілактичних заходів.
ФК-14	Здатність до планування і проведення профілактичних та протиепідемічних заходів щодо інфекційних хвороб.
ФК-16	Здатність до ведення медичної документації, в тому числі електронних форм.
ФК-20	Здатність до проведення епідеміологічних та медико-статистичних досліджень

	здоров'я населення; обробки соціальної, економічної та медичної інформації.
ФК-21	Зрозуміло і неоднозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію з проблем охорони здоров'я та дотичних питань до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються.
ФК-23	Здатність розробляти і реалізовувати наукові та прикладні проекти у сфері охорони здоров'я.
ФК-24	Дотримання етичних принципів при роботі з пацієнтами, лабораторними тваринами.
ФК-25	Дотримання професійної та академічної доброчесності, нести відповідальність за достовірність отриманих наукових результатів.
Програмні результати навчання(ПРН)	
ПРН-1	Мати ґрунтовні знання із структури професійної діяльності. Вміти здійснювати професійну діяльність, що потребує оновлення та інтеграції знань. Нести відповідальність за професійний розвиток, здатність до подальшого професійного навчання з високим рівнем автономності.
ПРН-3	Спеціалізовані концептуальні знання, що включають наукові здобутки у сфері охорони здоров'я і є основою для проведення досліджень, критичне осмислення проблем у сфері медицини та дотичних до неї міждисциплінарних проблем.
ПРН- 19	Планувати та втілювати систему протиепідемічних та профілактичних заходів, щодо виникнення та розповсюдження захворювань серед населення.
ПРН- 20	Аналізувати епідеміологічний стан та проводити заходи масової й індивідуальної, загальної та локальної профілактики інфекційних захворювань.
ПРН- 21	Відшукувати необхідну інформацію у професійній літературі та базах даних інших джерелах, аналізувати, оцінювати та застосовувати цю інформацію.
ПРН- 22	Застосовувати сучасні цифрові технології, спеціалізоване програмне забезпечення, статистичні методи аналізу даних для розв'язання складних задач охорони здоров'я.
ПРН- 23	Оцінювати вплив навколишнього середовища на стан здоров'я людини для оцінки стану захворюваності населення.
ПРН- 24	Організовувати необхідний рівень індивідуальної безпеки (власної та осіб, про яких піклується) у разі виникнення типових небезпечних ситуацій в індивідуальному полі діяльності.
ПРН- 25	Зрозуміло і однозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію з проблем охорони здоров'я та дотичних питань до фахівців і нефахівців.
ПРН- 27	Вільно спілкуватися державною та англійською мовою, як усно так і письмово для обговорення професійної діяльності, досліджень та проектів.
ПРН- 28	Приймати ефективні рішення з проблем охорони здоров'я, оцінювати потрібні ресурси, враховувати соціальні, економічні та етичні наслідки.
ПРН- 29	Планувати, організовувати та проводити заходи зі специфічної профілактики інфекційних захворювань, в тому числі згідно з Національним календарем профілактичних щеплень, як обов'язкових так і рекомендованих. Управляти залишками вакцин, організовувати додаткові вакцинальні кампанії, у т.ч. заходи з імунопрофілактики.

5. Структура навчальної дисципліни.

Тематичний план

№	Назва теми	Практичні (год)	Самостійна робота
Епідеміологія			
1	Предмет і методи епідеміології. Історія розвитку епідеміології. Поняття про епідеміологічний нагляд	4	3
2	Класифікація інфекційних хвороб. Санітарно-епідеміологічна служба в Україні. Загальні напрямки профілактики інфекційних хвороб.	4	3
3	Епідеміологічна характеристика різних груп інфекцій. Протиепідемічні заходи в осередках інфекційних захворювань. Дератизація. Дезінсекція. Дезінфекція та стерилізація.	4	3
4	Інфекції, пов'язані з наданням медичної допомоги. Протиепідемічні заходи в осередках інфекцій з фекальнооральним механізмом передачі. Системи інфекційного контролю.	4	3
5	Особливо небезпечні інфекції. Санітарний захист території. Протиепідемічні заходи в умовах надзвичайних ситуацій.	3	3
6	Особливості проведення протиепідемічних заходів у випадках виникнення надзвичайних ситуацій в мирний час за умов занесення інфекцій, що мають міжнародне значення	3	3
Доказова медицина			
7	Доказова медицина. Історія доказової медицини	3	3
8	Основні положення доказової медицини	3	3
9	Доказова медицина і якість проведення клінічного дослідження. Доказова медицина і якість надання медичної допомоги	4	3
10	Принципи доказової медицини. Роль доказової медицини в професії лікаря. Визначення доказовості. Аспекти доказової медицини	4	2
11	Умови ефективності функціонування доказової медицини. Основні етапи роботи	4	2
12	Основні підходи до отримання доказів. Методика пошуку доказів	4	3
13	Класифікація електронних баз доказової медицини	4	2
14	Диференційний залік	4	4
Разом 3,0 кредити/ 90год		50	40

6. Індивідуальні завдання.

Індивідуальні завдання є однією з форм організації навчання, яке має на меті поглиблення, узагальнення та закріплення знань, які студенти одержують в процесі навчання, а також застосування цих знань на практиці. Індивідуальні завдання виконуються студентами самостійно під керівництвом викладача.

До індивідуальних завдань відносяться: написання рефератів і створення мультимедійних презентацій з доповідями на засіданнях наукового студентського гуртка кафедри, участь в науково –дослідницькій роботі кафедри, участь в написанні тез та статей доповіді на студентських наукових конференціях.

Перелік завдань для індивідуальної роботи студента: Захист індивідуального дослідницького проекту; участь у роботі студентського наукового гуртка та виступи на наукових форумах; участь у студентській олімпіаді з дисципліни; підбір відео та аудіо

матеріалів із розділів навчальної дисципліни; підбір матеріалів і створення презентації з відповідної теми або розділу дисципліни.

7. Методи навчання

За джерелами знань використовують методи навчання: словесні – розповідь, пояснення, лекція, інструктаж; наочні – демонстрація, ілюстрація; практичні – практична робота, вирішення задачі. За характером логіки пізнання використовуються методи: аналітичний, синтетичний, аналітико-синтетичний, індуктивний, дедуктивний. За рівнем самостійної розумової діяльності використовуються методи: проблемний, пошуковий, дослідницький.

1. Словесні методи: лекція, бесіда;
2. Наочні методи: ілюстрація, демонстрація.
3. Практичні методи: виконання практичних робіт та розв'язання ситуаційних завдань для вироблення вмінь та навичок.
4. Самостійна робота студентів з осмислення й засвоєння нового матеріалу.
5. Використання контрольних-навчальних комп'ютерних програм.
6. Інноваційні методи навчання: Case-based learning(навчання на основі аналізу клінічного випадку, ситуації);Team-based learning (Командно-орієнтоване навчання); Research-based learning (Навчання через дослідження); Навчальна дискусія /дебати ;рольова гра;тренінги в активному режимі, мозковий штурм.

Видами навчальних занять згідно з навчальним планом є: практичні заняття; самостійна робота здобувачів.

8. Методи контролю

Поточний контроль здійснюється на основі контролю теоретичних знань, практичних навичок і вмінь.

Формами поточного контролю є: **усне опитування** (фронтальне, індивідуальне, комбіноване), **співбесіда**; **практична перевірка сформованих професійних умінь** (проводиться за результатами розв'язування клінічних кейсів, роботи з медичною документацією, виконання практичних навичок, роботи біля ліжка хворого); тестовий контроль («відкриті» та «закриті» тестові завдання).

Поточний контроль є обов'язковим. Під час оцінювання засвоєння кожної теми з усіх дисциплін навчального плану за поточну навчальну діяльність студенту виставляються оцінки за 4-бальною (традиційною шкалою) з урахуванням затверджених критеріїв оцінювання з дисципліни. Враховуються всі види робіт, передбачені навчальною програмою. Студент має отримати оцінку з кожної теми. Викладач проводить опитування кожного студента у групі на кожному занятті і виставити оцінку в журналі обліку відвідувань та успішності студентів за традиційною шкалою («5», «4», «3», «2»).

При оцінюванні поточної навчальної діяльності студента 20% оцінки становить самостійна робота студента, яка враховує знання теми самостійного заняття і виконання роботи в зошиті.

Заключний (підсумковий) контроль проводиться:

- у формі письмової контрольної роботи, яка включає тестові завдання, теоретичні питання
- контроль практичних навичок (виконання індивідуальних розрахунково-аналітичних завдань).

Відповідно до специфіки фахової підготовки перевага надається тестовому та практично орієнтованому контролю.

9. Форма підсумкового контролю успішності навчання.

Підсумковий контроль з дисципліни здійснюється на основі контролю теоретичних знань, практичних навичок і вмінь.

Диференційний залік – це форма підсумкового контролю засвоєння студентом

теоретичного та практичного матеріалу з навчальної дисципліни.

10. Схема нарахування та розподіл балів, які отримують студенти.

Максимальна кількість балів за дисципліну складає 200 балів. Співвідношення між результатами оцінювання поточної навчальної діяльності і підсумкового контролю знань – 60 % та 40 %.

Вивчення дисципліни закінчується підсумковим контролем у вигляді диференційного заліку.

До диф.заліку допускаються лише ті студенти, які не мають академічної заборгованості (відпрацьовані всі пропущені заняття) і їх середній бал за поточну навчальну діяльність із навчальної дисципліни становить не менше оцінки «3».

Максимальна кількість балів, яку може набрати студент за поточну навчальну діяльність для допуску до екзамену становить 120 балів і визначається як сума середнього арифметичного всіх оцінок отриманих в семестрі.

Мінімальна кількість балів, яку повинен набрати студент за поточну навчальну діяльність для допуску до екзамену становить 72 бали. Перерахунок середньої оцінки за поточну успішність (за 120-бальною шкалою) в табл. 1.

Таблиця 1.

Перерахунок середньої оцінки за поточну успішність у багатобальну шкалу для дисциплін, що завершуються екзаменом

4-бальна шкала	200-бальна шкала	4-бальна шкала	200-бальна шкала	4-бальна шкала	200-бальна шкала
5	120	4.29	103	3.58	86
4.96	119	4.25	102	3.54	85
4.92	118	4.21	101	3.50	84
4.87	117	4.17	100	3.46	83
4.83	116	4.12	99	3.42	82
4.79	115	4.08	98	3.37	81
4.75	114	4.04	97	3.33	80
4.71	113	4.00	96	3.29	79
4.67	112	3.96	95	3.25	78
4.62	111	3.92	94	3.21	77
4.58	110	3.87	93	3.17	76
4.54	109	3.83	92	3.12	75
4.50	108	3.79	91	3.08	74
4.46	107	3.75	90	3.04	73
4.42	106	3.71	89	3	72
4.37	105	3.67	88	Менше 3	Недостатньо
4.33	104	3.62	87		

Максимальна кількість балів, яку може набрати студент при складанні екзамену становить 80 (мінімальна кількість - не менше 50).

Оцінка з дисципліни визначається комплексно, як сума балів за поточну навчальну діяльність та балів за екзамен.

Із виділених 120 балів за поточну навчальну діяльність на оцінювання індивідуальної самостійної роботи здобувачів вищої освіти, згідно з робочою навчальною програмою, виділяється додатково від 4 до 12 балів. Заохочувальні бали додаються до підсумкової оцінки з дисципліни в кінці її вивчення.

Бали з дисципліни для студентів, які успішно виконали програму конвертуються у національну шкалу та систему ЄКТС (табл. 2).

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, дифзаліку	для заліку
180-200	A	відмінно	зараховано
160-179	B	добре	
150-159	C		
130-149	D	задовільно	
120-129	E		
50-119	FX	незадовільно з можливістю перескладання	не зараховано з можливістю перескладання
0-49	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

11. Методичне забезпечення

1. Робоча навчальна програма дисципліни;
2. Плани практичних занять та самостійної роботи студентів;
3. Методичні вказівки до практичних занять для студентів;
4. Методичні матеріали, що забезпечують самостійну роботу студентів;
5. Тестові та контрольні завдання до практичних занять;
6. Перелік питань до екзамену

12. Питання до екзамену:

1. Еволюція епідеміологічних прийомів дослідження.
2. Епідеміологічний метод. Сучасна структура епідеміологічного методу.
3. Формуванні «клінічної епідеміології», цілі, задачі.
4. Історія виникнення напряму «науково обґрунтована (доказова) медицина».
5. Епідеміологічний підхід до вивчення патології людини. Відмінність епідеміологічного підходу від інших специфічних наукових підходів, що застосовуються в медицині для вивчення причинно-наслідкових відносин.
6. Епідеміологічні дані.
7. Основні принципи планування епідеміологічних досліджень.
8. Види епідеміологічних даних. Збір епідеміологічних даних.
9. Стандартне визначення випадку. Класифікація. Випадок підтверджений, ймовірний і підозрілий (можливий).
10. Проблеми вибірових досліджень. Розмір вибірки. Формування вибірок. протокол епідеміологічного дослідження.
11. Статистичні показники і стандартизовані коефіцієнти, що застосовуються в епідеміологічних дослідженнях.
12. Ілюстрація епідеміологічних даних.
13. Показники центральної тенденції (мода, медіана, середня арифметична), обчислення та тлумачення розбіжності, стандартного відхилення та довірчого інтервалу.
14. Графічне подання даних - зображення проявів захворюваності. Способи ілюстрації епідеміологічних даних.
15. Таблиці, правила побудови.
16. Лінійні графіки та діаграми, їх порівняльна характеристика, область застосування.
17. Показники частоти і поширеності захворюваності.

18. Обчислення і тлумачення відношень, пропорцій, коефіцієнтів, інцидентності, превалентності, смертності, летальності.
19. Інтенсивність. Динаміка.
20. Територіальна характеристика.
21. Опис структури захворюваності та виявлення груп ризику.
22. Формування гіпотез про можливі фактори ризику. Оцінка гіпотез про причини і умови виникнення захворювань.
23. Когортні епідеміологічні дослідження. Поздовжні (ретроспективні і проспективні) дослідження. Переваги і недоліки когортних досліджень
24. Статистична обробка даних, отриманих в когортних дослідженнях. Вимірювання асоціацій (ефекту впливу). Абсолютний, відносний і атрибутивний ризик.
25. Дослідження «випадок-контроль». Етапи проведення, переваги і недоліки. Відношення шансів.
26. Джерела помилок в епідеміологічних дослідженнях і способи їх усунення.
27. Систематична помилка. Упередженість вибору. Упередження інформації. Способи контролю систематичної помилки.
28. Випадкова помилка. Види випадкової помилки. α -помилка, β -помилка. Способи усунення випадкової помилки.
29. Кофаундінг-фактор. Способи контролю чинників, що заважають.
30. Рандомізація.
31. Рестрикція.
32. Статистичне моделювання.
33. Стратифікаційний аналіз.
34. Модифікація ефекту.
35. Контрольований, неконтрольований та природний епідеміологічні експерименти. Епідеміологічні випробування. Моделювання епідемічного процесу.
36. Організація рандомізованого контрольованого дослідження.
37. Псевдорандомізація.
38. Засліплення (маскування) дослідження: сліпе, подвійне, потрійне і чверте сліпі випробування.
39. Стадії розробки та впровадження препарату.
40. Біоетичні аспекти епідеміологічних досліджень. Згода учасників.
41. Оцінка ефективності і безпеки профілактичних та лікарських препаратів.
42. Пошук доказової інформації. Бази даних. Вибір стратегії пошуку інформації. Джерела доказової інформації.
43. Систематичний огляд та огляд літератури. Мета-аналіз.
44. Кокранівська співдружність. Принципи Кокрановської співдружності.
45. Кокранівська електронна бібліотека.

13. Рекомендовані джерела:

Основні: (Базові)

1. Синяк К.М., Гирін В.М. Епідеміологія з основами медичної паразитології. К.: Здоров'я, 2001. – 461 с.
2. Чорновіл О.В. Клінічне медсестринство в інсектології: підручник. – К.: Медицина, 2010. – 408 с.
3. Колесник Н. А. Теория и практика доказательной медицины / Н. А. Колесник, С. П. Фомина. - Київ : Полиграф Плюс, 2017. - 246 с.
4. Москаленко В. Ф. Концептуальні підходи до формування сучасної профілактичної стратегії в охороні здоров'я: від профілактики медичної до профілактики соціальної / В. Ф. Москаленко. - К.: ВД «АВІЦЕНА», 2009. - 240 с.
5. Москаленко В. Ф. Методологія доказової медицини: підручник / В. Ф. Москаленко, І.

Є. Булах, О. Г. Пузанова. — К. : ВСВ «Медицина», 2014. — 200 с.

6. Флетчер, Р. Клиническая эпидемиология. Основы доказательной медицины: пер. с англ. / Р. Флетчер, С. Флетчер, Э. Вагнер. - М. : МЕДИА СФЕРА, 2004. - 347 с.

7. Clinical Epidemiology & Evidence-Based Medicine: Fundamental Principles of Clinical Reasoning & Research 1st/ David L. Katz /2012

8. Gary D. Friedman. Primer of epidemiology. 5-th ed. p. McGraw-Hill: Professional, - 2004. – 401 p.

Додаткові:

1. Альбом А., Норелл С. Введение в современную эпидемиологию. – Таллинн, 1996. -122 с.

2. Власов В.В. Введение в доказательную медицину. – М.: Медиа Сфера, 2001. – 392 с.

3. Возіанова Ж.І. Інфекційні і паразитарні хвороби. – К.: Здоров'я, 2001. – 854 с.

4. Гринхальх Т. Основы доказательной медицины: пер. с англ. – М.: ГЭОТАР - МЭД, 2004.- 240 с.

5. Денисенко О.В. Інфекційні хвороби в модулях: навч. посіб. – К.: ВСВ «Медицина», 2011. – 168 с.

6. Епідеміологічні методи вивчення неінфекційних захворювань / В.М. Лехан, Ю.В. Вороненко, О.П. Максименко та ін.. – Д.: АРТ – ПРЕС, 2004. – 184 с.

7. Зарицький А.М. Дезінфектологія. – Житомир: Рута, 2001. – 196 с.

8. Гринхальх Т. Основы доказательной медицины: пер. с англ. / Под ред. И.Н. Денисова, К.И. Сайткулова. - 3-е изд. М.: ГЭОТАР Медиа, 2009. -288 с.

9. Пузанова О. Г. Інформаційне забезпечення доказової охорони здоров'я. Частина I. / О. Г. Пузанова, Т. С. Грузєва // Доказ. мед. – 2014. – № 4 (16). – С. 23-33.

10. Скакун М. П. Основы доказовой медицины : монография / М. П. Скакун. - Тернопіль : Укрмедкнига, 2005. - 244 с.

11. Чернобровий В. М. Здоров'я, передхвороба, хвороба : медико-соціальні аспекти та оцінка. Фактори ризику. Превентивна медицина : посібник для студентів-випускників, лікарів-інтернів, лікарів загальної практики – сімейної медицини / В. М. Чернобровий, С. Г. Мелашенко, Т. М. Ткачук. – Вінниця : Планер, 2013. – 80 с.

12. Чернобровий В.М. Загальна практика – сімейна медицина: основи інформатики, доказова медицина, скринінг-діагностика, диспансеризація, телемедицина: посібник для студентів-випускників, лікарів-інтернів, лікарів загальної практики-сімейної медицини. – Вінниця : ТОВ «Видавництво-друкарня ДІЛО», 2011. – 84 с.

13. Шуляк В. І. Міжнародний досвід застосування інтегрованого клінічного протоколу у медичній практиці (огляд літератури) / В. І. Шуляк // Укр. мед. часопис. – 2010. – №5 (79). – С. 41-44.

14. Howick J. The Philosophy of Evidence-Based Medicine / J. Howick. – Oxford : Blackwell-Wiley, 2011. - 238 p.

14. Інформаційні ресурси:

1. <http://www.google.com/search?q=епіде%D0%BC%D1%96%>

2. ACP Journal Club. The Best New Evidence For Patient Care – <http://annals.org/aim/journal-club> – Узагальнення кращих нових доказів з внутрішніх хвороб

3. American College of Physicians (ACP). Internal Medicine. Doctors for Adults – <https://www.acponline.org/> – Національна організація лікарів-терапевтів, які спеціалізуються на профілактиці, виявленні та лікуванні захворювань у дорослих

4. Australian National Health and Medical Research Council – <http://www.health.gov.au/> – Бібліотека клінічних рекомендацій Національної Австралійської Ради з досліджень в області охорони здоров'я

5. Best Evidence – <http://www.bestevidence.com/> – Реферативна і повнотекстова БД з медицини

6. [BritishMedicalJournal](http://www.bmj.com/specialties/evidence-based-practice) – <http://www.bmj.com/specialties/evidence-based-practice> – Британський Медичний Журнал
7. CanadianMedicalAssociation – <http://www.cma.ca/> – БД клінічних рекомендацій, створених або схвалених Канадською медичною асоціацією
8. Centre for Evidence-based Medicine at the University of Oxford – <http://www.cebm.net/> – Оксфордський Центр доказової медицини
9. [Clinical Evidence](http://clinicalevidence.bmj.com/x/index.html) – <http://clinicalevidence.bmj.com/x/index.html> – Міжнародна БД систематичних обзорів
10. Cochrane Collaboration open learning material for reviewers – <http://www.cochrane-net.org/openlearning> – Відкриті навчальні матеріали Кокранівського Співробітництва
11. [Cochrane Library](http://www.thecochranelibrary.com/) – <http://www.thecochranelibrary.com/> – Кокранівська бібліотека
12. [Current Controlled Trials](http://www.controlled-trials.com/mrct) – <http://www.controlled-trials.com/mrct> – Міжнародна база даних, яка об'єднує реєстри рандомізованих контрольованих досліджень у різних галузях медицини
13. [eGuidelines](http://www.eguidelines.co.uk/) – <http://www.eguidelines.co.uk/> – БД рефератів клінічних рекомендацій, протоколів, стандартів і матеріалів з їх створення та впровадження в медичну практику, опублікованих у журналах Guidelines, Guidelines in Practice, Medendum
14. [Embase](http://www.embase.com/) – <http://www.embase.com/> – Бібліографічна БД
15. Evidence-Based Medicine – <http://ebm.bmj.com/> – БД спеціалізованої інформації
16. Health Canada – <http://www.phac-aspc.gc.ca/> – Population and Public Health – БД клінічних рекомендацій Канади
17. JAMAevidence – <http://www.jamaevidence.com/> – Основні інструменти для розуміння і застосування медичної літератури та постановки клінічних діагнозів
18. Medscape – <http://www.medscape.com/> – Веб-ресурс для лікарів та інших фахівців у галузі охорони здоров'я
19. National Guideline Clearinghouse – <http://www.guidelines.gov/> – Публічний ресурс на основі фактичних даних клінічних рекомендацій
20. National Institute for Clinical Excellence – <http://www.nice.org.uk/> – База даних клінічних рекомендацій, створених Національною системою охорони здоров'я Великої Британії
21. [PRODIGY \(Clinical Guidance\)](http://prodigy.clarity.co.uk/) – <http://prodigy.clarity.co.uk/> – Проект постійно поновлюваних (up-to-date) клінічних рекомендацій на допомогу лікарям загальної практики в прийнятті обґрунтованих рішень
22. Section on Evidence Based Health Care, The New York Academy of Medicine – <http://www.nyam.org/fellows-members/eb%20lang=/spanhc> – Центрресурсів Нью-Йоркської медичної академії
23. Supercourse Epidemiology, the Internet and Global Health – <http://www.pitt.edu/~super1> – Інтернет курси з навчання епідеміології та основам доказової медицини
24. The Cochrane Collaboration – <http://www.cochrane.org/> – Кокранівське співробітництво
25. The KT Clearinghouse. The Canadian Institute of Health Research – <http://ktclearinghouse.ca/cebm> – Центр Доказової медицини Університету Торонто
26. UpToDate – <http://www.uptodate.com/> – Частина WoltersKluwerHealth, провідний постачальник інформації та бізнес-аналітики для студентів, фахівців та установ у галузі медицини, догляду за хворими, об'єднання охорони здоров'я та фармацевти